

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1645

Vragen van de leden **Karimi** en **Vendrik** (beiden GroenLinks) aan de staatssecretaris van Defensie en de ministers van Economische Zaken en van Financiën over *het uitblijven van voldoende compensatieorders voor de Nederlandse deelname aan de ontwikkelingsfase van het Joint Strike Fighter-project*. (Ingezonden 9 juli 2003)

1

Is het waar dat volgens onderzoek van het Amerikaanse ministerie van Defensie Nederland veel te passief is geweest in de jacht op compensatieorders in de ontwikkelingsfase van de Joint Strike Fighter (JSF)?¹

2

Hoe verhoudt deze stand van zaken zich met de inzet van de Nederlandse regering, zoals die vorig jaar aan de Kamer is gepresenteerd?

3

Kunt u aangeven welke fouten er zijn gemaakt bij het inschatten van de Nederlandse mogelijkheden om compensatieorders te verwerven?

4

Welke aannames uit de zogenaamde «Business Case» zijn onhaalbaar gebleken of te rooskleurig

voorgesteld en hoe valt dit te verklaren?

5

Is het ook waar dat uit een uitvoerige analyse van de stand van zaken rond de tegenorders bij het JSF-project blijkt dat er weinig meer te redden valt en het dus geen zin meer heeft als Nederland zich op dit punt probeert te verbeteren?

6

Bent u bereid de deelname aan het JSF-project te heroverwegen en kunt u in beeld brengen welke financiële schade dit zou betekenen en/of welke besparingen hiermee alsnog gerealiseerd kunnen worden?

¹ «JSF al financieel debacle» in: De Telegraaf 8 juli jl.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Van Gennip** (Economische Zaken), mede namens de staatssecretaris van Defensie en de minister van Financiën. (Ontvangen 18 juli 2003)

1

In het onderzoek van het Amerikaanse ministerie van Defensie, getiteld «JSF International Industrial Participation» van juni 2003 is nergens gesteld dat Nederland passief is geweest in de jacht op orders voor participatie in het JSF

programma. Het rapport beschrijft de acquisitie-strategieën die de verschillende JSF-partnerlanden tot op heden hebben gevolgd. Daarbij wordt veel aandacht geschonken aan Canada, dat tot op heden zeer succesvol is geweest. Overigens betreft het hier een openbaar rapport, dat sinds medio juni beschikbaar is op een website van het Pentagon (www.acq.osd.mil/ip).

2 en 3

De te verwachten productieomzet voor Nederland bij 6.000 toestellen is ongeveer \$ 10 miljard. Bij een lagere productie zal die Nederlandse omzet navenant dalen. In de «business case» is uitgegaan van een productie van 4.500 vliegtuigen met een geraamde Nederlandse omzet van ongeveer \$ 7,5 miljard. De stand van zaken is dat er gedurende het eerste jaar van deelname voor \$ 95 miljoen aan SDD-opdrachten is verworven. Deze opdrachten bieden uitzicht op enkele honderden miljoenen dollars aan opdrachten in de preproductiefase. Onze inschatting van de omzet over de totale productie- en instandhoudingsperiode tot 2052 blijft intact. Het is alle betrokken partijen, zowel overheid als industrie, van meet af aan duidelijk geweest dat de verwezenlijking van de

omzetverwachtingen een voortdurende en gecoördineerde inspanning zou vergen. Daarbij realiseert de Nederlandse industrie zich dat elke opdracht in concurrentie zal moeten worden verworven.

4

Er zijn geen aannames uit de «business case» onhaalbaar gebleken of te rooskleurig voorgesteld. In tegendeel, twee parameters van de «business case», namelijk de dollarkoers voor de SDD-bijdrage en de totale ontwikkelingskosten, zijn ten gunste van de business case gewijzigd. Hoewel de dollarkoers zich ongunstig ontwikkelt voor de inkomstenkant, is er nu een positief saldo voor de «business case» als geheel. Zoals vermeld in de Kamerbrief van 8 april 2002 zal de «business case» in 2008 worden herberekend. De industrie zal het dan berekende tekort dichten.

5

Uit de analyse van het Amerikaanse rapport blijkt geenszins dat er weinig meer te redden valt en dat verdere inspanningen tevergeefs zouden zijn. Integendeel, het rapport concludeert dat industriële kansen voor participatie zich blijven voordoen.

6

Neen, de regering is niet bereid deelname aan het JSF project te heroverwegen.

De SDD-bijdrage bedraagt \$ 800 miljoen in lopende prijzen, waarvan \$ 50 miljoen te besteden in Nederland. Inmiddels is \$ 138 miljoen daarvan betaald aan de Amerikaanse overheid. Het resterende bedrag zou bij uitstappen over de jaren tot 2012 ter beschikking komen. In de huidige regeerperiode zou het gaan om \$ 348 miljoen van dit bedrag (dit komt overeen met € 367,5 miljoen met een termijndollarkoers van \$ 1 = € 1,05587).

In de Kamerbrief van 8 april 2002 is aangegeven dat deelname aan de SDD-fase de belastingbetaler geen extra geld kost t.o.v. het later kopen van de plank; de SDD-bijdrage zal immers met rente worden terugverdiend. In de beantwoording van de vragen van het Kamerlid Van Velzen d.d. 15 april 2003 is aangegeven dat nu uit de SDD-fase stappen de belastingbetaler € 26 miljoen netto contant kost als de JSF alsnog later wordt aangeschaft en € 65 miljoen netto contant als de JSF later niet wordt aangeschaft.

De boven gepresenteerde kosten betreffen de onvermijdelijke kosten van het uitstappen, gerelateerd aan de reeds betaalde bijdrage aan de SDD-fase en de geschatte overheidsvoordelen. Het besluit om deel te nemen aan de SDD-fase is gebaseerd op een aantal voordelen. Bij uitstappen vervallen deze voordelen. Dit leidt tot een aantal negatieve consequenties:

- werkgelegenheidsvoordelen vervallen;
- de stimulans voor de Nederlandse kenniseconomie gaat verloren;
- het regeringsbeleid m.b.t. het luchtvaartcluster loopt gevaar doordat de militaire pijler van dit beleid verdwijnt.
- Het effect van de reeds gedane investeringen in dit deel van het beleid komt in gevaar.